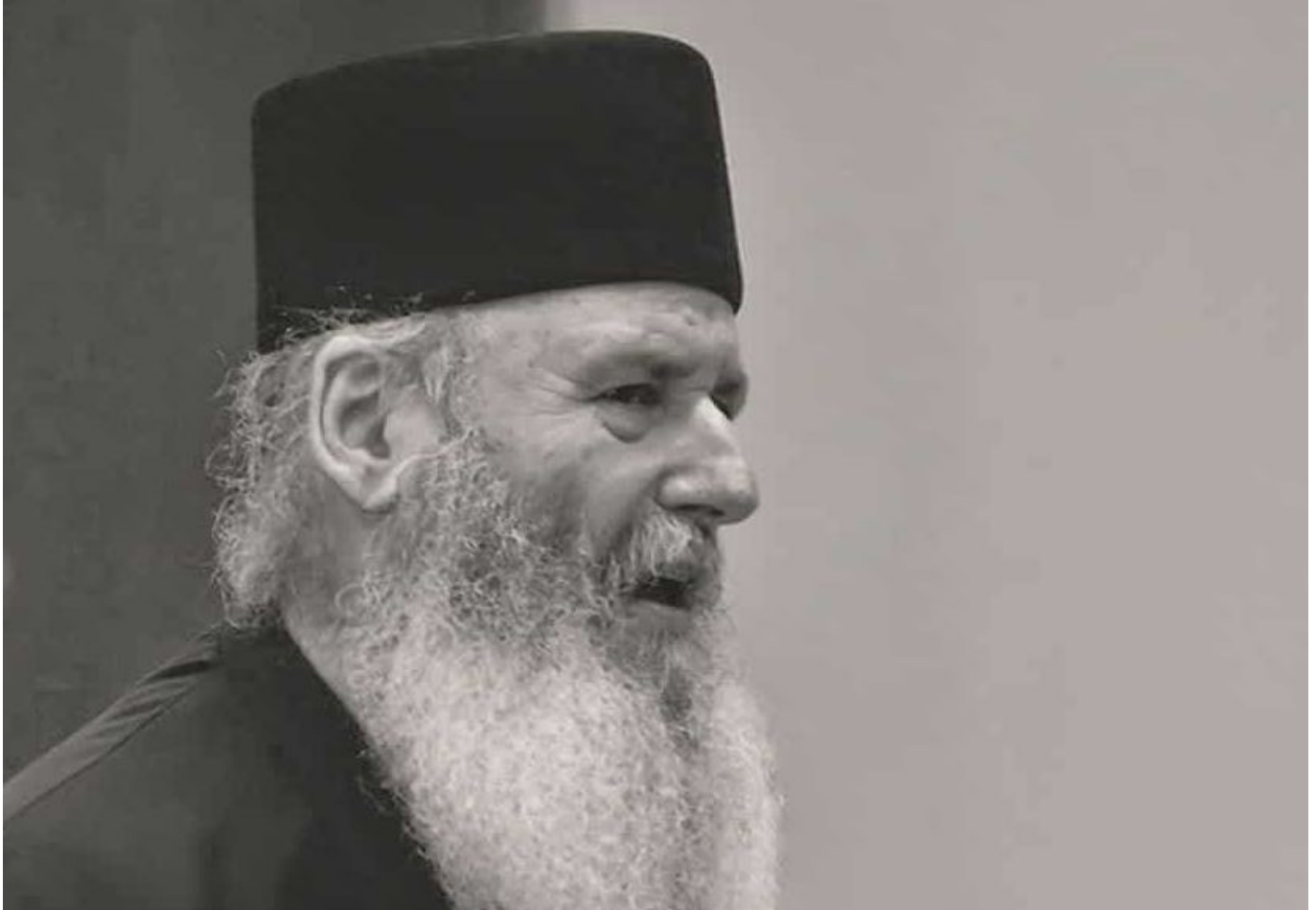

π. Βασίλειος Γοντικάκης: «Ο άρχοντας του Αγίου Όρους»

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Άγιον Όρος](#) / [Γενικά Θέματα](#) / [Ειδήσεις και Ανακοινώσεις](#)

• Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ΄

Ἐκοιμήθη ὁ «ἄρχοντας τοῦ Ἁγίου Ὄρους», ὁ σπουδαῖος λόγιος καί πνευματικός ἀνὴρ, ὁ π. Βασίλειος Γοντικάκης, πρ. ἡγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Σταυρονικήτα καί Προηγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Ἰβήρων. Καθηκόντως χαράσσουμε μερικές γραμμές εἰς μνήμην τοῦ ἀοιδίμου γέροντος π. Βασιλείου, ἐπειδὴ καί προσωπικά εἶχα τὴν εὐλογία νὰ τόν γνωρίσω ἀπὸ τὰ φοιτητικά μου χρόνια.

Ὁ π. Βασίλειος ἦταν μία σπάνια προσωπικότητα. Ἱερομόναχος αὐθεντικῆς βαθειᾶς πίστεως, πλήρους ἀφοσιώσεως στὰ μοναχικά ιδεώδη, μέ ἅγια βιοτὴ, μέ λιπαρά παιδεία, θύραθέν τε καί χριστιανική. Εἶναι ἀναντίρρητο δέ, τό γεγονός, ὅτι αὐτός συνετέλεσε τὰ μέγιστα στὴν ἀνθηση τοῦ μοναχικοῦ βίου στὴν Ἀθωνικὴ Πολιτεία, ιδιαίτερα στὴν ἐπανακαθιέρωση τῆς κοινοβιακῆς ζωῆς. Ἀποτελεῖ ὁ ἴδιος ὁ

γέροντας, π. Βασίλειος, ένα σοβαρό κεφάλαιο τῆς ἱστορίας τῆς μοναστικῆς ζωῆς τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Στὴν ἀρχὴ τῆς δεκαετίας τοῦ 1960 ὅταν ἤδη εἶχε γίνει μοναχός καὶ ἦταν μαζί με τὸν Ὅσιο Παΐσιο, ἐπῆγε μία ἡμέρα ὁ καθηγητής, κατὰ σάρκα πατέρας του, Κωνσταντῖνος ἀπὸ τὸ Ἡράκλειο Κρήτης νὰ τὸν ἐπισκεφθεῖ καὶ ὅταν τὸν εἶδε ἔξω ἀπὸ τὴν Σκήτη νὰ κόβει ξύλα τοῦ εἶπε: «-Παιδί μου, γι' αὐτὸ σέ σπούδασα, νὰ ἔλθεις ἐδῶ, γιὰ νὰ κόβεις ξύλα»; Τότε, ὁ μοναχός π. Βασίλειος, τοῦ ἀπήντησε: «-Ναί, πατέρα κόβω ξύλα, γιατί ἀκόμα δέν ἔμαθα τὴν ταπείνωση»!

*

Ὁφείλουμε νὰ ὑπογραμμίσουμε, ὅτι ὁ λόγος τοῦ π. Βασιλείου ἦταν λόγος βιβλικός καὶ πατερικός. Ἐνας συνδυασμός τῆς ἐλληνικῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος καὶ τῆς θεοφόρου πατερικῆς σοφίας. Ἐνῶ ἦταν λόγος σάν ἀπὸ κάποιο ἄλλο ἀνώτερο κόσμος, ἐπουράνιο κόσμος, συνάμα ἦταν λόγος ἀνθρώπινος, τῆς καθημερινῆς βιοτῆς, τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου. Σ' ἐπαιρνε καὶ σέ ἀνέβαζε στὰ οὐράνια σκηνώματα μέ τούς ἀγγέλους, τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο, τούς ἁγίους καὶ συγχρόνως σέ προβλημάτιζε γιὰ τὴν ματαιότητα τῶν γηίνων πραγμάτων καὶ καταστάσεων. Ἄλλοτε μίλαγε ἀργά καὶ ἄλλοτε ταχύτατα. Στοχαστικά ἀλλὰ καὶ «παθιασμένα» γιὰ τὴν ἀφιέρωση στό Θεό, τὴν ἐρημία, τὴν ἄσκησι, τὸν θάνατο, τὴν Ἀνάστασι.

Δέν μπορούσες εὐκόλα νὰ συλλάβεις τὸν στοχασμό του, τίς ἐκφράσεις του, τὰ λόγια του. Ἐκεῖ πού σοῦ μίλαγε, γιὰ κάποιο μεγάλο πατέρα καὶ ἀσκητὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἐκεῖ σοῦ προσέφερε ὡς πρότυπο ἀγιότητος μιὰ φτωχὴ γιαγιούλα κάποιου μικροῦ νησιοῦ. Ἐκεῖ πού ὑμνοῦσε ἱεράρχη, ἐκεῖ ἐγκωμιάζε τὸ πετραχίλι τοῦ ἄσημου παπᾶ τοῦ χωριοῦ. Εἶχε στό λόγο ἀλλὰ καὶ στή γραφίδα του ἕνα δικό του αὐθεντικό προσωπικό ὕφος. Εἶχε τὴν δική του γλῶσσα γιὰ νὰ μεταδίδει ὑψηλά νοήματα ὀρθόδοξης πνευματικότητος. Ἔτσι κατόρθωνε νὰ ἐνώνει τό χθές μέ τό σήμερα, νὰ σέ ἀνεβάξει σέ χρόνους ἄχρονους, νὰ συγκινεῖ νέους ἀνθρώπους, νὰ συνετίζει τούς μεγάλους, νὰ συμβουλεύει, νὰ παροτρύνει καὶ νὰ στηρίζει κλονισμένες ψυχές, μὰ ἤξερε πρωτίστως καὶ νὰ σιωπᾶ καὶ νὰ προσεύχεται. Ἦταν ὁ «τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἄνθρωπος», πνευματοφόρος, ὅπου στὴν ψυχὴ του εἶχε συλλέξει «πᾶσαν ἀρετὴν».

*

Τὸν ἐνθυμοῦμαι, συγκεκριμένα, τό 1976, στό Ἀμφιθέατρο τῆς Νομικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν (καὶ τὰ μετέπειτα χρόνια μίλησε πάλιν στή Νομική), ὅταν τὸν εἶχα προσκαλέσει νὰ ὁμιλήσει στοὺς φοιτητές, πόσο αὐθεντικός ἦταν στό λόγο του, πού ἀμέσως κέρδισε τό δύσκολο ἀκροατήριον. «Ἐγὼ δέν πιστεύω στό Θεό. Εἶμαι

ἀναρχικός» τοῦ φώναξε ἕνας φοιτητής. Καί ὁ π. Βασίλειος τοῦ ἀπάντησε: «Συνάδελφοι εἶμαστε. Καί ἐγώ ἀναρχικός εἶμαι, πού ψάχνω νά βρῶ τό Θεό». Καί ὁ διάλογος ζωηρός, συνεχίστηκε μέχρι πού ὁ ἐπαναστάτης φοιτητής τοῦ εἶπε: «Ἐσύ εἶσαι κάτι ἄλλο... Σέ παραδέχομαι».

Τόν ἐνθυμοῦμαι στή δεκαετία τοῦ 1970, σέ ὠραίες πνευματικές συνάξεις στήν Ἀθήνα, στό Παγκράτι, στό Χαλάνδρι καί στήν Ἁγία Παρασκευή, ὅπου ἄνθρωποι διαφόρων ἐπιστημῶν πηγαίναμε γιά νά τόν ἀκούσουμε, νά ἔχουμε διάλογο μαζί του ἀλλά καί νά υἱοθετήσουμε νοθεσίες του καί ἀποφθεγματικά λόγια του βγαλμένα μέσα ἀπό τήν ἄδολε καρδιά του, τήν εὐγένειά του, τήν καλωσύνη, τήν ἀρχοντιά του.

Τόν ἐνθυμοῦμαι σέ θεολογικό συνέδριο στό Ἰνστιτοῦτο St. Serge στό Παρίσι, ὅπου ἄφησε τίς καλύτερες ἐντυπώσεις ὡς «βυζαντινός ἄνθρωπος» ὅπως τόν ἀποκαλοῦσαν, ὅταν μίλαγε γιά τήν ἔννοια τῆς θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου (La déification de l' homme).

Τόν ἐνθυμοῦμαι ὡς εἰσηγητή σέ θεολογικά συνέδρια, ὁμιλητή σέ μεγάλες αἵθουσες Ἰδρυμάτων, πού ὁ κόσμος ἔτρεχε, ἰδίως οἱ νέοι, νά ἀκούσουν «Γοντικάκη», ὅπως πολύ χαρακτηριστικά ἔλεγαν. Λίαν χαρακτηριστική παραμένει ἡ δυνατή, σοβαρά καί ὑπεύθυνη παρουσία του στό ΣΤ' Πανελλήνιο Συνέδριο Θεολόγων, τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1986 ἐπί Ἀρχιεπισκοπείας Σεραφείμ καί Προεδρίας τῆς ΠΕΘ καθηγητοῦ Μουρατίδου στό ξενοδοχεῖο «CARAVEL» (Ἀθήνα), ὅπου μίλησε μέ θέμα: «Τό ἀρχέτυπο τῆς ὀρθοδοξίας στήν πράξη: ὁ ἅγιος».

Ἐνθυμούμεθα, ὅτι ἡ εἰσήγησή του αὐτή, ἦταν ὅλος π. Βασίλειος. Ἐξέφραζε τό «τέλος» πού εἶχε σ' ὅλη τήν ἀφιερωματική ζωή του καί αὐτό ἦταν ἡ ἀγιότητα. Ἔβλεπες ἐκεῖ, τό ἦθος τοῦ γέροντα. Διέκρινες, ὄχι μιά ψεύτικη ταπείνωση, ὄχι μιά ὑποκριτική στάση, ὄχι μιά ρηχότητα λόγων, ὄχι μιά ξύλινη γλῶσσα, ὄχι τυπικότητες τῆς στιγμῆς, ἀλλ' εἶχες τήν βέβαιη αἴσθηση ὅτι ἔβλεπες στό πρόσωπο, στήν λαλιά, στήν ἔκφραση, τόν γνήσιο μοναχό, τόν αὐθεντικό λειτουργό τοῦ Ὑψίστου, ἐκεῖνον πού εἶναι καί αὐτός ἕνας κρίκος στή χρυσή ἄλυσσο τῶν ἀγίων τοῦ Θεοῦ. Χαρακτηριστικά εἶναι τά ὅσα γράφει σέ ἐπιστολή του πρὸς τόν Πρόεδρο τοῦ Συνεδρίου, ὁ Ν. Γαλέτας, μηχ. ἠλεκτρ. τοῦ ΕΜΠ: «Ἡ τελευταία μάλιστα εἰσήγηση τοῦ π. Βασιλείου Γοντικᾶκη μέ τήν ὁποία ἔκλεισε τίς ἐργασίες του τό συνέδριο ἀπετέλεσε νομίζω γιά ὅλους μας μιά πνευματική πανδαισία, μιά μυσταγωγία. Τό βράδυ ἐκεῖνο φύγαμε ὅλοι ἀπό τήν αἴθουσα τοῦ συνεδρίου μέ τήν καρδιά πιό ζεστή, παρηγορημένοι καί μέ τήν βεβαιότητα πῶς παρά τίς δυσκολίες, ὑπάρχει ἡ ἐλπίδα πού δίδει Ἐκεῖνος πού εἶναι «ὁ ΗΝ καί ὁ ΩΝ καί ὁ ΕΡΧΟΜΕΝΟΣ», ἡ μόνη καί τελειωτική ἀπάντηση τοῦ Θεοῦ γιά τό παρελθόν, τό παρόν καί τό μέλλον τῆς ἀνθρώπινης τραγικότητος».

Τόν π. Βασίλειο ποτέ δέν τόν ἐνδιέφεραν τά χειροκροτήματα, οἱ ἔπαινοι, τά δῶρα, τά ἐγκωμιαστικά λόγια, γιατί μέσα του κυριαρχοῦσε ὁ βιβλικός λόγος «δοῦλος ἀχρεῖος εἰμι, ὅτι ὁ ὤφειλον ποιῆσαι πεποίηκα» (Λουκ. 17,10) καί ὅτι ὁ παρῶν καιρός εἶναι «τῶν παλαισμάτων καί τῶν ιδρώτων». Τήν καρδιά του, τό μόνο πού τήν πυρπολοῦσε, ἦταν τό «πῶς ἀρέσει τῷ Κυρίῳ». Αὐτός ἦταν ὁ π. Βασίλειος. Ἔτσι τόν ζοῦσαν καί στό «Περιβόλι τῆς Παναγίας».

Ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη ὅτι ὅταν προετοιμαζόμουν γιά τήν χειροτονία μου σέ διάκονο καί βρισκόμουν στήν Ἱερά Μονή Ἰβήρων καί τόν παρακάλεσα νά εἰπεῖ κάποια συμβουλή, ἐκεῖνος μετά ἀπό ἀρκετή ὥρα σιωπῆς μοῦ εἶπε: «Ἔ, λοιπόν, σοῦ λέω: Νά βυθίζεσαι στή Θεία Λειτουργία»!

Πάντοτε ὁ γέροντας σέ ποικίλα σοβαρά προβλήματα καί ζητήματα γενικότερα πού ἐρχόντουσαν στό προσκήνιο, δισεπίλυτα γιά τήν κοινωνία μας, ἐκεῖνος ἤρεμα, σοφά καί διακριτικά ἔδινε τίς δέουσες λύσεις. Λύσεις βασισμένες στό Ἱερό Εὐαγγέλιο, στή πατερική θεολογία, στήν ἀγία παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας.

*

Ἀναφορικά, στή συνέχεια, μέ τό συγγραφικό του ἔργο, κατ' ἀναλογία, ἰσχύει, ἐν προκειμένῳ, ἐκεῖνος ὁ λόγος, ὁ ὁποῖος ἐλέχθη γιά τόν Μέγα Βασίλειο, «Ζῆ Βασίλειος καί θανών ἐν Κυρίῳ, ζῆ καί παρ' ἡμῖν ὡς λαλῶν ἐκ τῶν βίβλων». Πράγματι, ἔγραψε πολλά βιβλία, σπουδαῖα, βαθυστόχαστα, θεολογικά, ἀσκητικά,

βιβλία μέ ὄλο τό ἄρωμα τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητας. Τό καλύτερο βιβλίο, κατά τήν ταπεινή μας γνώμη, εἶναι τό «Εἰσοδικόν» (α' ἔκδ. 1974), τό ὁποῖο γνώρισε ἀλλεπάλληλες ἐπανεκδόσεις. Ἐνα βιβλίο – μελέτημα, τό ὁποῖο εἰσδύει στό θεολογικό βάθος τῆς Θείας Λειτουργίας καί πνευματικῆς ζωῆς, τῆς θέωσης τοῦ ἀνθρώπου. Μ' αὐτό τό βιβλίο καταλαβαίνει τί σημαίνει Θ. Λειτουργία καί τί γίνεται κατά τήν τέλεση τῆς Θ. Λειτουργίας.

Ἄλλο ἀξιόλογο σύγγραμμα μικρό μέν, ἀλλά μεγάλο σέ νοήματα ἀσκητικῆς ζωῆς εἶναι τό: «Ἀββᾶς Ἰσαάκ ὁ Σϋρος Ἐνα πλησίασμα στόν κόσμον του» (α' ἔκδ. 1981). Ἐπόμενο, «Τό Ἅγιον Ὅρος καί ἡ Παιδεία τοῦ Γένους» (α' ἔκδ. 1984), τό ὁποῖο κυκλοφόρησε ἀνωνύμως ὡς «Κείμενο τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὁρους» σέ δυσχερεῖς καιρούς γιά τήν ὄλη παιδεία καί ἐκπαίδευση τῆς χώρας. Ἄλλα συγγράμματά του εἶναι: «Θεολογικό Σχόλιο στίς τοιχογραφίες τοῦ Θεοφάνους τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σταυρονικήτα» (1987), «Ἡ παραβολή τοῦ Ἀσώτου Υἱοῦ» (α' ἔκδ. 1990), «Κάλλος καί Ἡσυχία στήν Ἀγιορείτικη Πολιτεία» (1999), «Λειτουργικός τρόπος» (2000), «Φῶς Χριστοῦ φαίνει πᾶσι» (2002), «Ἀπολυτίκιον: Νῦν πάντα πεπλήρωται φωτός» (2011), «Ἡράκλειτος, κλέος ἀέναον θνητῶν, θεολογική προσέγγισι» (2025) κᾶ.

Συνελόντ' εἶπεῖν, ὁ π. Βασίλειος (ὁ Γοντικᾶκης) διέγραψε μία πορεία ζωῆς κατά Χριστόν, διά Χριστόν καί ἐν Χριστῷ. Αὐτόν τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν ἀγάπησε παιδιόθεν μέχρι πού παρέδωσε τήν ψυχή του τίς πρωῖνές ὥρες τῆς 17ης Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 2025 στόν ἄγγελο πού ἦλθε νά τήν πάρει. Ὡς ἄλλος λαμπρός ἥλιος, ὁ γέροντας Βασίλειος ἀληθῶς βασιλεύσε στή ζωή αὐτή, γιά ν' ἀνατείλει στό ὑπερουράνιο θυσιαστήριον τοῦ Κυρίου τῆς Δόξης.

Ἰδιαίτερα, οἱ Ἱερές Μονές Σταυρονικήτα καί Ἰβήρων, ὡς καί ὀλόκληρο τό Ἅγιον Ὅρος ἔχουν τώρα ἕνα ἀκόμη πρεσβευτή στή θριαμβεύουσα Ἐκκλησία.

Ἄς εἶναι Αἰωνία ἡ μνήμη του.